

Riigikantselei

riigikantselei@riigikantselei.ee

Koopia: Justiits- ja Digiministeerium

info@justdigi.ee

Meie: 9.03.2026 nr 14

Kohtute seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (kohtumenetluse tõhustamine) eelnõu

Justiits- ja Digiministeerium saatis 27.02.2026 Riigikantseleile kohtute seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (kohtumenetluse kiirendamine) eelnõu, mille ühe osana muudetakse tsiviilkohtumenetluse seadustikku ja maksekäsu kiirmenetlust.

Pangaliit leiab, et eelnõu nõ uues osas ei ole enim mõjutatud turuosaliste ehk krediidiandjate arvamust küsitud, mis on vastuolus hea õigusloome tavaga ning ei ole kooskõlas Põhiseadusega. Eelnõu sisaldab lisaks varasemale maksekäsu kiirmenetluse muudatusele ka täiendatud ja väga sisulisi muudatusi seoses tarbijakrediidi elektroonilise kohtumenetlusega.

Muudatused on jätkuvalt läbi mõtlemata ja nende praktiline täidetavus on tõenäoliselt võimatu. Tarbijakrediidi nõuded on olnud ajas muutuvad ja nende ulatus on olnud turuosalistel erinev – esimese tarbijakrediidi ülevõtmisel jäeti kogutavate andmete ulatus krediidiandja määrata ja seda kontrollis kuni 2023. aastani finantsjärelevalve. Kuivõrd turuosalistel ei ole olnud ühtseid laenu andmise reegleid ning ühetaolisi õiguslikke tõlgendusi, siis ei saa neid ühtses elektroonses menetluses ja ühtsete reeglite alusel menetleda. Jääb ebaselgeks, kas muudatus hõlmab ka kodulaenu lepinguid, mis on pikaajalised tooted, mille osas võivad lepingud olla sõlmitud kuni 30 aastat tagasi ja hoopis teiste nõuete alusel. Ministrile tagasiulatuvate õiguslike tõlgenduste osas volitusnormi andmine ei ole õiguspärane.

Finantsinspektsiooni käsiraamatus, mille staatus ei ole finantsinspektsiooni seaduse alusel väljastatud õigusaktiga võrreldav, avaldatud tõlgendused ei ühti seadustes sätestatud nõuetega, vaid tõlgendavad neid laiendavalt. Samuti ei ole õigusriigis kohane ehitada üles süsteem, mille raamistik tugineb hiljuti tekkinud tõlgendustel ja kohaldada seda tagasiulatuvalt, mis võib takistada ühe majandusharu juurdepääsu kohtumõistmisele halvata kogu tarbijakrediidi turu. Seda ka mitte efektiivsuse ega tarbija kaitse eesmärgil.

Eelnõuga sisuliselt välistatakse õiguspäraselt antud tarbijakrediidi sissenõudmine, millel on väga laiad ühiskondlikud tagajärjed. Elektroonilise süsteemi puhul on ebaõigete kriteeriumite loomisel oht, et ühtki tarbimiskrediidi nõuet ei ole võimalik selle raames menetleda. Kohtusse pöördumise õigus on põhiseaduslik õigus ja seda ei saa ebaselgete õiguslike nõuete olukorras elektroonilise menetlusega kitsendada.

Erinevate kohtute ja Finantsinspektsiooni õiguslikud tõlgendused on olnud ajas muutuvad ning valdkonnas on ka täna õiguslik ebaselgus (kohtupraktika on väga vastuoluline). Enne ühtsete menetlusnõuete kehtestamist tuleks kehtestada arusaadavad laenu andmise nõuded või vähemalt saavutada selles osas õigusselgus. Ühiskondlikke küsimusi tuleb lahendada õiges järjekorras. Pangaliit jääb maksekäsu kiirmenetluse osas varasema seisukoha juurde. Euroopa Liidu õigusest ega kohtupraktikast ei tulene absoluutset kohustust teostada maksekäsu kiirmenetlustes kohtu omaalgatuslikku kontrolli vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimise osas. Kohtuliku kontrolli ulatus on liikmesriigi pädevuses, kuid hetkel kehtestatakse maksekäsu kiirmenetluses (ja tõenäoliselt ka elektroonilises menetluses) sisuliselt vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumise eeldus. See ei ole olnud Euroopa Liidu ega Eesti õiguse mõtteks. Muudatusega vaid halvendatakse kohtute koormuse tänast seisut.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Katrin Talihärm

Tegevjuht